

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องนี้ได้มีการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะ สถานการณ์ต่างๆ ในชั้นสอบสวน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะใช้การคิดวิเคราะห์หาเหตุผลภายใต้ แนวความคิดกฎหมายและทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

กรณีที่ได้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดทางเพศ หรือการถูกทำร้ายในด้านต่างๆ ล้วนมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของเด็กอย่างรุนแรง แต่การสอบสวนหาหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบันเกี่ยวกับการสอบสวนเด็ก ตามกฎหมาย ยังประสบปัญหาอีกเป็นอย่างมากในขั้นตอนของการสอบสวน โดยการดำเนินการ สอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม่มีการจัดให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับการฝึกฝนให้มีความ ชำนาญอย่างแท้จริงในการสอบสวนคดีเด็กโดยเฉพาะ หรือให้มีการประสานงานในระหว่าง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับเด็ก ตลอดทั้ง ปัญหาในการทำงานร่วมกันในทีมของสหวิชาชีพ

บทสรุป

เมื่อประเทศไทยได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีกระบวนการ ถามปากคำและสืบพยานเด็กให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ มาตรฐานตาม ข้อ 12 แห่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 และบทบัญญัติใน มาตรา 4 มาตรา 53 และ มาตรา 244 วรรค หนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 แต่ในทางปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 ในมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ต้องสอบสวนในสถานที่ ที่เหมาะสมและกระทำต่อหน้าทีมสหวิชาชีพซึ่งเป็นกระบวนการคุ้มครองเด็กเป็นเหตุให้คดีเข้ามาสู่ ระบบการคุ้มครองดังกล่าวจำนวนมากไปเกินกว่าความจำเป็น และในมาตรา 133 ตรี ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมครั้งล่าสุดให้มีการคุ้มครองบุคคลซึ่งเป็นเด็กจากเดิมการจัดสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อให้เด็ก อายุไม่เกิน 18 ปี

ในฐานะผู้เสียหายหรือพยานซึ่งตัวนั้นมีขอบเขตเฉพาะการชี้ตัวผู้ต้องหาเท่านั้น แต่บทบัญญัติที่ แก้ไขใหม่ใช้บังคับกับการชี้ตัวบุคคลทุกประเภททั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กมากยิ่งขึ้น

ซึ่งน่าจะเกินความจำเป็นเนื่องจากในสถานการณ์ความพร้อมต่างๆ ของขบวนการสอบสวนของประเทศเรายังขาดแคลนทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และสถานที่ โดยเฉพาะในชั้นสอบสวนยังไม่สามารถบังคับใช้ให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานสากลได้ เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวยังคงเป็นเรื่องใหม่ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่พร้อมรับดำเนินการในการปฏิบัติ และกฎหมายที่บัญญัติไว้ยังไม่ครอบคลุมวิธีการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานให้มีความชัดเจนเพียงพอ ซึ่งกฎหมายที่ใช้ในการสอบสวนเด็กในปัจจุบันมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่แก้ไข ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 และระเบียบคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับการสอบสวน ซึ่งเดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติที่คุ้มครองเด็กในชั้นสอบสวนเหมือนกับฉบับแก้ไขใหม่ ฉบับที่ 20 และฉบับที่ 22 พ.ศ.2547 ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตามหลักสากล สามารถคุ้มครองผู้เสียหาย พยานและผู้ต้องหาที่เป็นเด็กให้ได้รับความยุติธรรม และการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีวิธีการสอบสวนเด็ก การสืบพยานเด็กในชั้นศาลไต่สวนมูลฟ้อง และชั้นพิจารณาไว้เป็นพิเศษ เช่น เรื่องอายุของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครอง บุคคลที่เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็ก กระบวนการที่ต้องปฏิบัติก่อนที่จะมีการสอบปากคำเด็ก สถานที่ในการสอบปากคำเด็ก การบันทึกปากคำของผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ การจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาในที่ที่เหมาะสม มีบุคคลที่กำหนดไว้ในกฎหมายร่วมอยู่ด้วย การนำสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งต้องกระทำผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ การสืบพยานเด็กไว้ล่วงหน้า ซึ่งกฎหมายให้นำมาใช้ในการสืบพยานเด็กด้วย แม้พยานจะอยู่ในประเทศก็ตาม โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขการสืบพยานไว้ล่วงหน้าที่ปรับปรุงใหม่ การไต่สวนพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับการสอบสวนนั้นได้กำหนดไว้ในระเบียบเกี่ยวกับคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติลักษณะที่ 8 บทที่ 1 เรื่องหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน โดยกำหนดในข้อ 207 และ 208 ซึ่งกำหนดกรอบให้พนักงานสอบสวนในการสอบสวนและกำหนดหลักการการถามปากคำ และวิธีการสอบสวนที่ใช้กับผู้เสียหายและพยานทั่วไป โดยหลักเกณฑ์ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติสอบสวนได้ถูกกำหนดไว้ในระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าว และนอกจากนี้ยังมีบัญญัติ 7 ประการของอดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้ตกลงทำไว้ในหัวข้อ เด็กและสตรีมีปัญหาดำรวจพึ่งพาได้เสมอ หากแต่ข้อบัญญัติดังกล่าว ไม่ใช่เป็นกฎหมายอันมีสภาพบังคับหากไม่ปฏิบัติตามแต่อาจได้รับโทษทางวินัยเท่านั้นจึงไม่มีหลักประกันใดที่จะรับรองได้ว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ทุกประการ แม้ว่ากฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการสอบสวน ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับการ

สอบสวน เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมในการค้นหาความจริงจากผู้เสียหายและ พยานที่เป็นเด็ก ได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้วก็ตามแต่ปัญหายังมีอีกมากเนื่องจาก ปริมาณคดีที่คุ้มครองในกระบวนการสอบสวนเด็กตามมาตรา 133 ทวิ วรรคแรก ของประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 มีเป็นจำนวนมาก และในทางปฏิบัติในข้อ กฎหมายยังมีอยู่ เช่น การตั้งรังเกียจ ให้มีความหมายเช่นไร สถานที่ที่เป็นสัดส่วนสถานที่ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรเป็นเช่นไร บุคคลที่เด็กร้องขอจะเป็นผู้ใดบ้างในกรณีจำเป็นเร่งด่วน อย่างไรให้ครอบคลุมถึงสถานการณ์ใดบ้าง ซึ่งในทางปฏิบัติในปัจจุบันนี้การทำงานในลักษณะ สหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 ได้ก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในชั้นสอบสวน เช่น ปัญหาและอุปสรรคในด้าน สถานที่และอุปกรณ์ซึ่งขาดแคลนมีไม่เพียงพอ ถูกจำกัดโดยงบประมาณและไม่ได้มาตรฐาน ปัญหา ด้านงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การบันทึกภาพและเสียงซึ่งการบันทึกภาพและเสียงนั้นถือว่าเป็น สิ่งสำคัญมากในการที่จะนำไปประกอบเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี ปัญหาและ อุปสรรคในด้านทักษะและความพร้อมของบุคลากรซึ่งจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กยังขาดแคลน พนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอและเป็นหน่วยงานเดียวที่ไม่มี คำตอบแทนในการสอบสวนเด็กจึงขาดแรงจูงใจและท้อแท้ในการทำงาน ส่งผลให้การทำงาน เกี่ยวกับเด็กไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ พนักงานอัยการมีจำนวนน้อยและมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม การทำงานจึงขาดประสิทธิภาพ ความไม่ชัดเจนในบทบาท หน้าที่ของนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการในการถามปากคำเด็กเนื่องจากใน ชั้นสอบสวนกฎหมายกำหนดให้เฉพาะบุคคลที่เข้าร่วมในการถามปากคำเด็กแต่ไม่กำหนดว่าบุคคล ใดเป็นผู้ตั้งคำถามจึงเกิดปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติ เนื่องจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ต่างก็มีบทบาทของตนเอง ซึ่งในหลายคดีเมื่อถามปากคำ เสร็จสิ้นแล้ว ไม่ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีแก่ผู้ร่วมงานดังกล่าวเท่าใดนักเพราะความไม่ชัดเจนใน บทบาทหน้าที่ดังกล่าว ปัญหาในด้านทัศนคติของบุคลากรต่างหน่วยงานสาขาอาชีพปัญหาและ อุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อกฎหมาย เช่น คำว่า “สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” เป็นเช่นไร “บุคคลที่เด็กร้องขอ” หมายความว่าใครบ้าง “การตั้งรังเกียจ” มีความหมายอย่างไร “ในกรณีจำเป็น เร่งด่วนอย่างยิ่ง” ควรครอบคลุมถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใดบ้าง และยังมีปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการเดินทางและยานพาหนะ ซึ่งไม่ปลอดภัยกับสุขภาพสตรีและขาดแคลนยานพาหนะในการ ปฏิบัติงาน ปัญหาช่วงเวลาในการปฏิบัติงาน ปัญหาการประสานของนักสังคมสงเคราะห์และ นักจิตวิทยาในการเข้าร่วมพิจารณาคดี และปัญหาในเรื่องอื่นๆ จะเห็นว่าการสอบสวนเด็กอายุต้อง ไม่เกิน 18 ปี ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง ดังกล่าวจะต้องสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมและ

กระทำต่อหน้าที่มีสหวิชาชีพซึ่งเป็นกระบวนการคุ้มครองเด็ก จะเห็นว่าเกินความจำเป็น น่าจะมีการคุ้มครองในเฉพาะในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อผู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการเท่านั้นก็น่าจะเพียงพอแล้ว ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการสอบสวนดังกล่าว จะได้น้อยลง สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณและสถานที่ที่มีอย่างเหมาะสม

ปัญหาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 มาตรา 133 ครี ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในฐานะผู้เสียหายหรือพยานบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็กการชี้ตัวบุคคลดังกล่าว ให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลซึ่งเด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย และให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 133 ทวิ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งมีการเพิ่มเติมคุ้มครองจากเดิม เฉพาะในฐานะผู้เสียหายหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาเท่านั้นเป็นการบังคับใช้กับการชี้ตัวบุคคลทุกประเภททั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กมากขึ้น ซึ่งเป็นการไม่สอดคล้องกับจำนวนความพร้อมด้านบุคลากรเครื่องมือ และอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่ที่เหมาะสมในการสอบสวนปากคำเด็ก ที่ในประเทศเรามีความพร้อม สามารถรองรับได้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในด้านสถานที่และอุปกรณ์ ในระยะเบื้องต้นจนถึงปัจจุบันตั้งแต่ที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ ไม่ว่าจะในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดรอบนอกยังมีปัญหาเรื่องสถานที่และอุปกรณ์ในการสอบสวนเด็ก ซึ่งในทางแก้ไขจะต้องมีการจัดตั้งศูนย์สำหรับสอบปากคำเด็ก โดยจัดให้มีอุปกรณ์พร้อมปฏิบัติและมีบุคลากรเฉพาะประจำศูนย์สำหรับสอบสวนปากคำเด็ก โดยศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นต้องมีลักษณะเป็นศูนย์แบบเบ็ดเสร็จ มีการช่วยเหลือบริการเด็กเบ็ดเสร็จในแห่งเดียว โดยศูนย์ดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นที่สถานีตำรวจ หากเป็นสถานที่อื่นที่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายยินดีที่จะไปปฏิบัติหน้าที่แบบเบ็ดเสร็จในสถานที่แห่งเดียวกันเพราะมีอุปกรณ์และเครื่องมือในสถานที่นั้นอย่างพร้อมเพียง เช่น ในจังหวัดชลบุรี ได้จัดทำเป็นศูนย์ทำงานเองเดียวกันดังกล่าวที่ห้องสอบสวนเด็กสำนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี ชั้น 3 แต่ในภาพรวมยังถือว่าทั้งจังหวัดชลบุรีเกือบทั้งหมด ซึ่งมีห้องสอบสวนเด็กเพียงแห่งเดียว ยังถือว่าไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะไปทำการสอบสวนตามกระบวนการของกฎหมาย โดยได้มี

การจัดตารางเข้าคิวกันว่าสถานีตำรวจใดสามารถไปสอบสวนเด็กได้ในวันใด ถ้าหากไม่มีกรณีเร่งด่วนซึ่งมองแล้วยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งภาครัฐเองก็ไม่มีความจริงใจที่จะแก้ไขในปัญหาด้านอุปสรรคและสถานที่ดังกล่าว

ปัญหาและอุปสรรคในด้านทักษะและความพร้อมของบุคลากร โดยนักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาที่มีคุณสมบัติตามที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดและขึ้นทะเบียนไว้ยังขาดแคลน ต้องหาบุคคลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่กำหนดในกฎกระทรวงมาฝึกอบรม เช่น ครูหรือพยาบาล เพื่อลดปัญหาดังกล่าว พนักงานสอบสวนไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะเพื่อการสอบสวนเด็กให้มีความชำนาญเป็นพิเศษประกอบทั้งประสบปัญหาค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยต้องจ่ายเงินเดือนส่วนตัวและเป็นหน่วยงานเดียวที่ไม่ได้ค่าตอบแทนในเรื่องกระบวนการสอบสวน เด็กพนักงานสอบสวนหลายคนไม่อยากทำคดีเกี่ยวกับเด็กเนื่องจากเรื่องรายละเอียดอ่อน ประกอบกับมูลนิธิปริวิตา คอยจ้องจับผิดตรวจสอบเร่งรัดการทำงานของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับเด็กและสตรีตลอด ทำให้พนักงานสอบสวนเกิดเบื่อหน่ายในคดีเกี่ยวกับเด็ก ในส่วนของพนักงานอัยการจากเดิมที่มีหน้าที่พิจารณาพยานหลักฐานและไต่ตรองคดีในสำนวนการสอบสวน เมื่อต้องมาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเด็กจึงเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ ความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการในการสอบสวนปากคำเด็ก โดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าการสอบปากคำเด็กพนักงานสอบสวนจะต้องตั้งคำถามผ่านนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาอย่างไรหรือไม่ จึงยังเป็นปัญหากันอยู่ในทางปฏิบัติในส่วนบุคคลของพนักงานอัยการจะต้องคอยตรวจสอบว่าได้มีการสอบถามข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีครบถ้วนหรือไม่ เพื่อมิให้มีการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมอีก

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งที่แต่ละฝ่ายจะต้องช่วยกันค้นหาข้อมูลที่แท้จริงตามความถนัดของแต่ละวิชาชีพ แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มี การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพในชั้นสอบสวนจึงไม่มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานแบบวิชาชีพดังกล่าว แม้กระทั่งการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องตลอดจนการเก็บรักษา ตลอดจนการทำลายก็ยังไม่มีการออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ทั่วประเทศอันจะเป็นแนวทางเดียวกัน

ปัญหาเรื่องทัศนคติของบุคลากรต่างหน่วยงานสาขาอาชีพ เนื่องจากการทำงานในลักษณะสหวิชาชีพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของแต่ละฝ่ายที่มีเป้าหมายเดียวกันคือ การปกป้องคุ้มครองเด็กให้ได้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยการสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน เข้าใจซึ่งกันและกันซึ่งอาจจะมีการจัดสัมมนาเพื่อให้เกิดความใกล้ชิดต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันดียิ่งขึ้น ส่งผลการทำงานให้เกิดประสิทธิผล สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อกำหนด

ปัญหาในการเดินทางยานพาหนะและเครื่องมือสื่อสารได้กล่าวถึงในเบื้องต้นมาแล้ว ปัญหาเรื่องค่าตอบแทนมีพนักงานสอบสวนหน่วยงานเดียวซึ่งมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นมากกว่าทุกฝ่าย ซึ่งต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องการซื้ออุปกรณ์ค่าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ อีกมากมาย หากแต่ไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายคดีเหมือนหน่วยงานอื่น ซึ่งต้องแก้ไขในจุดดังกล่าวโดยพนักงานสอบสวนเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นต้นน้ำแห่งความยุติธรรม หากขาดขวัญและกำลังใจดังกล่าว ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่สมดังเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ทำการศึกษาจึงได้ขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาในการสอบสวนผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 พบว่าหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบสวนดังกล่าวไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อพนักงานสอบสวนทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ยังมีปัญหาในเรื่องขององค์กรที่จะต้องร่วมในการสอบสวน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบสวน ประกอบกับความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ทำการสอบสวน ดังนั้นเพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 จะทำให้ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นต้นคือ ชั้นสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นต้นน้ำแห่งความยุติธรรม สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 มาตรา 53 มาตรา 244 และมาตรา 245 และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อ 12 ผู้ทำการศึกษาขอเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการแก้ไขบทบัญญัติ ในมาตรา 133 ทวิ วรรคแรก และมาตร 133 ตรี และวางแนวทางในการปฏิบัติในการสอบสวนให้เกิดความชัดเจนเพื่อสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิด

ผู้ศึกษาเห็นควรให้แก้ไขในมาตรา 133 ทวิ วรรคแรก ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ.2550 บังคับให้การถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี จะต้องจัดให้มีเฉพาะแต่คดี ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง

และเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการสอบสวน และควร นำบทบัญญัติมาตรา 133 ตรี แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 20 พ.ศ.2542 กลับมาบังคับใช้เช่นเดิม เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวใช้คุ้มครองเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในฐานะผู้เสียหายหรือพยานชี้ตัวเฉพาะผู้ต้องหาเท่านั้น ซึ่งจะเหมาะสมกับจำนวน บุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ และสถานที่ที่มีอยู่เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

ผู้ศึกษาเห็นควรให้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ควรริบทำการเร่งผลิตบุคลากร นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ให้มากเพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น และควรกระจายไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย ในกรณีที่ไม่สามารถจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติ ดังเช่นที่กฎหมายกระทรวงกำหนดไว้ เห็นควรให้มีการพิจารณาสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงมากที่สุด โดยใช้ระบบการตรวจสอบหรือพิจารณาเป็นการเฉพาะราย ซึ่งอาจเป็นครูหรือพยาบาลที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและมีความสมัครใจที่จะเข้าฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับกระทรวงยุติธรรม โดยอาจจะมีการแก้ไขในกฎกระทรวงในคุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อันจะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคความไม่เพียงพอของนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาได้ส่วนหนึ่ง โดยกำหนดให้ได้รับค่าตอบแทนเช่นเดียวกันกับนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

3. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่และวัสดุ

ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการจัดสถานที่ที่เหมาะสมซึ่งใช้เป็นที่สำหรับการสอบสวนเด็กไว้ในแต่ละจังหวัดละ 1 หรือ 2 แห่ง แล้วแต่ความจำเป็น โดยในแต่ละสถานที่ที่สอบสวนนั้นจะต้องจัดให้มีบุคลากร สถานที่ งบประมาณ และอุปกรณ์ให้พร้อม โดยเฉพาะบุคลากรไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทัศนคติหรือพนักงานอัยการ จะต้องอยู่ประจำศูนย์ทำการสอบสวนเด็กดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องมีอยู่ประจำสถานที่ที่สอบสวนนี้ให้พร้อมโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจหากมีคดีเกิดขึ้นเกี่ยวกับเด็กที่จะเข้าสู่กระบวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีแจ้งประสานไปยังศูนย์สอบสวนเด็ก และส่งตัวเด็กไปทำการสอบสวน ซึ่งให้พนักงานสอบสวนที่อยู่ประจำศูนย์กับทีมสหวิชาชีพทำการสอบสวนและส่งคำให้การและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มอบให้กับพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีไปประกอบสำนวนการสอบสวน ซึ่งจะตัดปัญหาในเรื่องความชำนาญและเทคนิคการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่มีต่อเด็กและพนักงานสอบสวนประจำสถานีซึ่งมีภาระต้องปฏิบัติหน้าที่เข้าเวรยามและคอยรับคดีอื่นๆ ในหน้าที่จะได้ลดภาระงานในส่วนเรื่องการสอบสวนเด็กไป การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นสมดังเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนอุปสรรคเกี่ยวกับการสอบสวนผู้เสียหายและหรือพยานที่เป็นเด็ก ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขอุปสรรค โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงานและมีรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน ทั้งในส่วนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือจิตวิทยา ทนายความ โดยให้แต่ละหน่วยงานข้างต้นได้กำหนดเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันและให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพซึ่งอาจจะเป็นกระทรวงยุติธรรมก็ได้ รับผิดชอบออกกฎ ระเบียบ รองรับกฎหมายมาใช้บังคับในการปฏิบัติซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานตั้งแต่ขั้นต้นเป็นไปด้วยความราบรื่น โดยข้อตกลงดังกล่าวต้องปรากฏรายละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการเตรียมสถานที่บันทึกภาพและเสียง การสอบปากคำนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาต้องสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อน ก่อนบันทึกภาพและเสียงพนักงานสอบสวนจะต้องพูดคุยประเด็นปัญหาให้นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาทราบถึงข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการถามปากคำเด็ก การลงลายมือชื่อบนม้วนเทปและการเก็บรักษา การทำลายเทป บันทึกภาพ การบันทึกภาพและเสียงในแต่ละครั้งจะต้องกระทำที่ชุด และควรมีบุคคลใดบ้างที่อยู่กับเด็กในห้องถามปากคำ การแนะนำตนเองหรือชื่อที่ควรปฏิบัติของผู้ร่วมงาน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เทป บันทึกภาพและเสียงดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้อย่างมีน้ำหนัก และน่าเชื่อถือ การที่จะกล่าวอ้างว่าได้มีการติดต่อเทปบันทึกภาพและเสียงหรืออ้างว่าได้จัดทำขึ้นภายหลังก็จะมีปัญหาลดน้อยลง